

اولین رویداد گزارش برتر سال، برترین‌های خود را شناخت

۳ گزارش از روزنامه «شرق»

در میان برترین‌ها

هم‌زمان با برگزاری آیین گرامیداشت روز خبرنگار، برگزیدگان اولین رویداد برترین گزارش سال هم در محل انجمن صنفی روزنامه‌نگاران استان تهران برگزار شد. در این مراسم که با حضور داوران جشنواره، استادان حوزه روزنامه‌نگاری و خبرنگاران برگزار شد دکتر یونس شکرخواه، استاد ارتباطات و از روزنامه‌نگاران باسابقه کشور با ابراز خرسندی از برگزاری اولین رویداد برترین گزارش سال، گزارش‌نویسی و یادداشت‌را را دو ژانر نجات‌دهنده رسانه‌های امروز برشمرد…

صفحه ۱۰

سرمقاله

ملوک الطوائفی

یا دموکراسی متمرکز

سیدمصطفی هاشمی‌طبا

ظاهرا عمر حکومت‌های ملوک‌الطوائفی در ایران یا سایر کشورها مدت‌های مدیدی است‌که سبزی شده و البته گاه و بی‌گاه پس از سرکوب حکومت ملوک‌الطوائفی و استقرار حکومت مرکزی که نوعا پادشاهی و استبدادی بود، در برهه‌هایی از تاریخ مجددا این نوع حکومت سسر بلند می‌کرد، با این تفاوت که ملوک بلاد مختلف به‌نوعی پادشاهی را راضی می‌کردند و خود هر آنچه می‌خواستند عمل کرده و مردم را غارت می‌کردند. از سهم غارت مردم سیبیل پادشاه را هم حسابی روغن‌مالی می‌کردند. البته دراین‌میان ملوک و پادشاه و اطرافیان بهره می‌بردند؛ ولی رعیت همچنان تحت ظلم و فساد و بهره‌کشی بودند.

اگر نیک بنگریم حکومت‌های مختلف در جهان در دوره‌های مختلف اشکال مختلفی داشته‌اند و به‌خصوص به‌ خاطر بُعد مسافت از پایتخت و نبود امکان ارتباط با نقاط مختلف که حداکثر از طریق پیک‌های تیزپا بوده است، خبر بلاد مختلف دیر به دیر به پایتخت واصل می‌شد و معمولا هم خبرهای حکومتی ولایت‌ها بودند که مطابق نظر ملوک و دلخواه پادشاه تنظیم می‌شدند.

در دنیای متأخر یعنی از قرن نوزدهم به بعد مراجعات سریع‌تر و بهتر صورت می‌گرفت، معمولا حکومت‌های مرکزی تسلط بیشتری بر کارگزاران خود داشتند و تمرکز بیشتری در انواع دولت‌ها اعم از لیبرال‌دموکراسی یا سوسیالیستی یا به‌شدت کمونیستی به وجود آمد.

معمولا در حکومت‌های ملوک‌الطوائفی پراکندگی و بُعد مسافت ولایات از مرکز موجب تصمیم‌گیری‌های ملوک می‌شد؛ اما در دنیای ارتباطات چنین امری ممکن نیست؛ مگر آنکه حکومت مرکزی بسیار ضعیف و وامانده و حاکمان ولایات بسیار سرسخت و متفکر در پنهان‌کاری باشند.

با توضیحات یادشده که تنها به‌عنوان ورود به مسئله داده شد، می‌خواهیم به خود نگاهی بیندازیم و ببینیم در عصر هوش مصنوعی چگونه عمل می‌کنیم. در کشور ما هرچند همه‌ساله انتخابات برگزار می‌شود و عوامل حکومتی اصلی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم با رأی مردم انتخاب می‌شوند؛ اما اگر نگاه دقیقی بیندازیم می‌توانیم تمرکز در پایتخت را کاملا به چشم مشاهده کنیم. همه قواین در مجلس شورای اسلامی تصویب می‌شود و نمایندگان سراسر کشور در تصویب سهیم هستند؛ اما هرگز نمی‌توان از نقش هیئت‌رئیس‌ه و به‌ویژه رئیس مجلس در هدایت و طرح لوایح چشم‌پوشی کرد و ممکن است تحت این هدایت برخی لوایح در ۲۰ دقیقه تصویب شوند و برخی هرگز مطرح نشود. هیئت‌وزیران و به‌خصوص رئیس‌جمهور در تصمیم‌های مختلف نقش تعیین‌کننده در حد خود دارند و مسئولان استان‌ها بدون تأثیر هستند.

تصمیم سیاست‌های خارجی و بسیاری دیگر از تصمیمات در مرکز گرفته می‌شود؛ بدون آنکه مردم نقاط مختلف در آن سهمی باشند. شاید در عمل چاره‌ای جز این نباشد و این امر در قوه قضائیه شاید پیش از هرکدام از قوا عمل می‌شود، به طور مثال مرحوم آیت‌الله بروجردی بدون هیچ قانون و نظرخواهی رأسا محاکم اقتصادی، محاکم تجدیدنظر و بازرسی را لغو کرد و پس از ایشان مرحوم آیت‌الله هاشمی‌شاهرودی رأسا همه را مجددا احیا کرد.

حال به نظر می‌رسد تمرکزگرایی در پایتخت بسیار شدید و تعیین‌کننده باشد؛ اما شواهد نشان می‌دهد که ملوک‌الطوائفی این بار نه در سطح کشور بلکه به‌نوعی در مرکز و میان تصمیم‌گیران و عوامل حاشیهای مؤثر در تصمیم‌گیران وجود دارد، به نحوی که سلسله‌گفتاری متناقض و پراکنده و گیج‌کننده بین مسئولان وجود دارد و حتی نظرات مستقیم و صریح رهبری، مورد مناقشه و مخالفت برخی مسئولان ولایت‌مدار و حاشیه‌نشینان مشابه قرار می‌گیرد. همه مطلع‌اند که در جریان امضای معاهده برجام با آن همه حمایت‌ه رهبری از مذاکره‌کنندگان که در عمل منجر به تصویب در مجلس مسئولان مستقیم بر این تشمت می‌شود و در برخی موارد سکوت مسئولان مستقیم بر این تشمت در سیاست‌گذاری صحنه می‌گذارد. شاید این نوع ملوک‌الطوائفی، با وجود تمرکز اداری لطمات سنگینی چه از نظر داخلی و چه از نظر بین‌المللی به جای بگذارد.در دنیای هوش مصنوعی طبعاً استنباط‌ها و استنتاج‌ها از این نوع رفتار و گفتار بسیار دقیق خواهد بود؛ زیرا هوش مصنوعی به کمک عقل انسان‌ها می‌تواند مزبوریم نظرات اصلی جوامع را دریابد و دراین‌صورت نیازی به ماهواره‌های جاسوسی و عوامل نفوذ که بر حال پرداختن به آنها هزینه‌زاست – هرچند ادامه دارد– کمتر است. این نوع ملوک‌الطوائفی اگر هم چنین نباشد، باعث اشتغال ذهنی مردم شده و امید آنان به آینده را تضعیف می‌کند؛ هرچند بدون این هم به دلیل چشم‌انداز نه‌چندان مناسب آینده زیستگاهی کشور امید برای بهبود آینده نسل جدید به حائز رسییده است؛ زیرا حال خوب آنان بدون حال خوب ایران سرایی بیش نیست.

روزنامه شرق

پنجشنبه ۲۷ مرداد ۱۴۰۱ • ۲۰ محرم ۱۴۴۴ • ۱۸ آگوست ۲۰۲۲ • سال نوزدهم • شماره ۴۳۵۲ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: نگاهی به وضعیت اشتغال زنان و حقوق آنها در محیط‌های کاری، آیا مرگ‌ومیر ناشی از کرونا به گرایش‌های سیاسی ربط دارد؟ و **یادداشت‌هایی از** کوروش احمدی، علی نامجو، امیر صدری، مهدی افشار

صفحه ۲

مسعود پزشکیان، نماینده چند دوره مجلس

در تشریح اوضاع اقتصادی کشور تأکید کرد

دست از بگومگوی داخلی برداریم

شرق؛ اقتصاد کشور شرایط مطلوبی ندارد و همه منتظرند در صورت احتمال توافق برجام، اقتصاد جانی تازه بگیرد. البته تیم رئیسی تا پیش از اینکه به قدرت برسد وعده داده بود در صورت پیروزی، مشکلات اقتصادی به‌نوعی در راستای حل مشکلات مردم برطرف شود و شرایط معیشتی کشور به نقطه بهینه‌ای برسد اما هنوز متأسفانه این اتفاق رخ نداده است!

«شرق» از تداوم فضای مثبت در ایران و نگرانی‌ها از بدعهدی دوباره آمریکایی‌ها گزارش می‌دهد

بهارستان در مسیر توافق

۲

کاربران ایرانی از اختلالات جدید در دسترسی به پیام‌رسان‌های خارجی گزارش می‌دهند

آغاز فیلترینگ چینی؟

۴

ترکیه و اسرائیل برای احیای روابط توافق کردند

عادی‌سازی به سبک اردوغان

۵

داستان دوربین تلویزیون ترکیه و تیم ملی تیروکمان ایران

۹

یادداشت‌روزنامه‌نگاران

نگاه به شرق، دیپلماسی منعطف

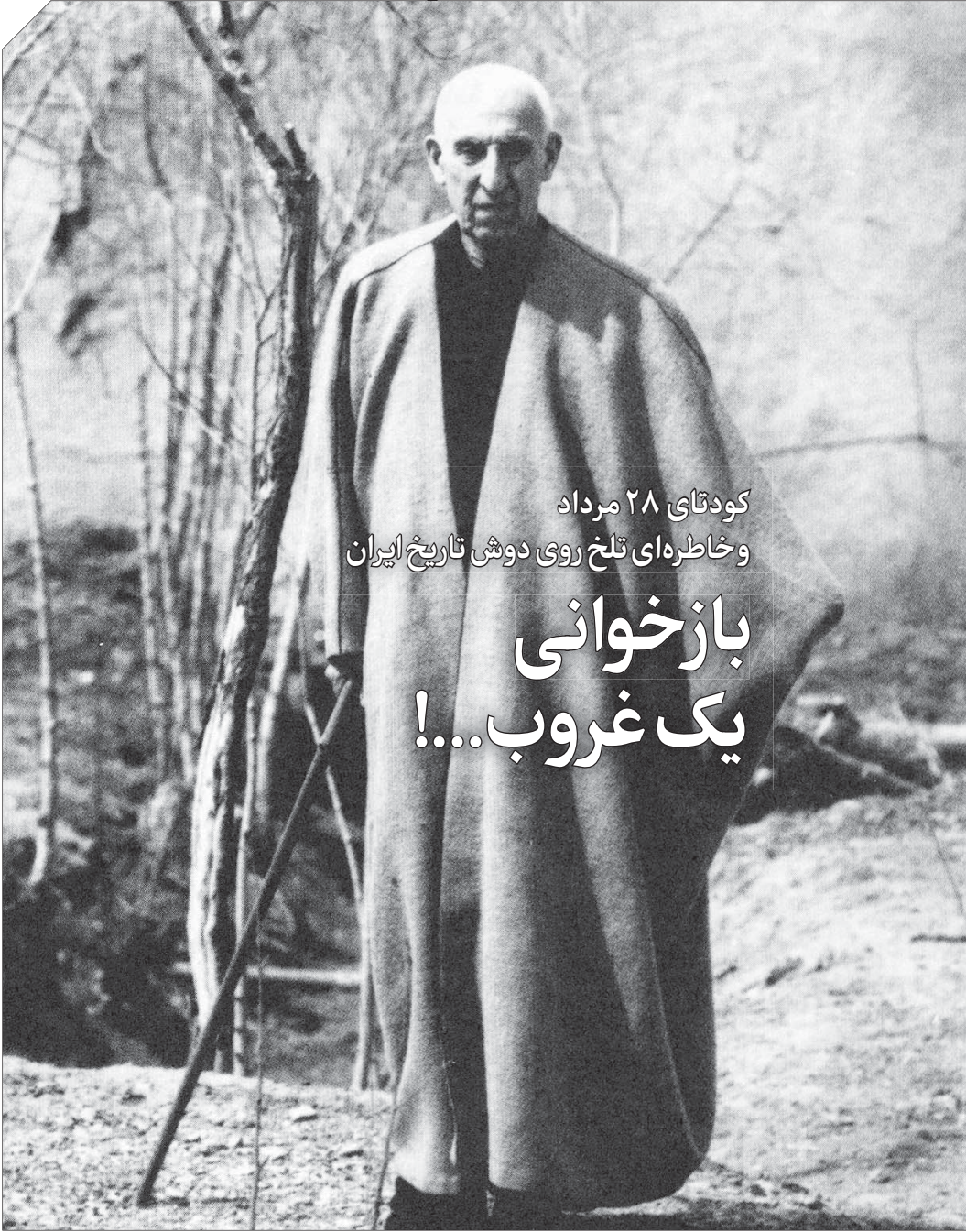

محمود اشرفی

جهان درهم‌تنیده معاصر بیش از هر زمان دیگری با پدیده عدم قطعیت روبه‌روست. عدم قطعیت ما را به داشتن استراتژی چندوجهی برای رویارویی با عدم قطعیت و دگرگونی‌های فراراه ناگزیر می‌کند. براساس این هیچ راهبردی نمی‌تواند پایدار باشد. در مسیر ناهموار اعمال استراتژی باید چشم به راه شرایط نوین و غیرمنتظره‌ای بود که ما را ناگزیر به پیش‌گرفتن راهبردهای نوین در قالب استراتژی جاری می‌کند و حتی ما شاید مجبور به پیش‌گرفتن استراتژی متفاوتی شویم. این مفهوم ضرورت برخورداری از استراتژی چندوجهی با قابلیت انعطاف را به ما می‌آموزد.

ازاین‌رو استراتژی نگاه به شرق را نباید سیاستی پایدار و همیشگی و بدون قابلیت تغییر در نظر گرفت؛ زیرا در آن سوی جریان، جهان موسوم به شرق در گذاری شتابان است. از همه مهم‌تر جهان شرق به‌هیچ‌وجه یکپارچه و همانند نیست. میان استراتژی‌ها و سازوکارهای سیاسی چین و روسیه به‌عنوان سردمداران جهان شش‌رق تفاوت‌های ژرفی وجود دارد؛ بنابراین نباید دیپلماسی یکسانی در رمورد آنها به کار گرفت.

استراتژی توسعه‌طلبانه روسیه را می‌توان پیرامون محور دانست. یک استراتژی که پیشروی در اراضی پیرامون خود را هدف گرفته است. روس‌ها برای پیشبرد هدف‌های‌شان شیوه‌های سنتی و ملموس و آشکار را به کار می‌گیرند. گستره استراتژی روس‌ها عمدتا قاره‌ای است. این در حالی است که استراتژی چین فراقاره‌ای و غیرآشکار است. راهبردهای ناپیدای چین از یک سو به شیوه کمند راه ابریشم با پیش می‌رود و از سوی دیگر آمیزه‌ای از سازوکارهای اقتصادی را نیز با نظامی درهم‌آمیخته است. چین در حوزه پاسیفیک آرام‌آرام به بزرگ‌ترین تهدید امنیتی جهان بدل می‌شود. چین بیش از روسیه امنیت جهانی را با دشواری رویه‌رو خواهد کرد. تهدیدات روسیه تهدیدی پیرامونی و قاره‌ای و تهدیدات چین فراقاره‌ای، پوشیده، خزنده و حرکتی در ژرفای امنیت سیاره ما است. تهدیدی که در آینده منافع حیاتی روسیه را نیز با دشواری‌هایی رویه‌رو خواهد کرد. این چشم‌اندازی از جهان موسوم به شرق بوده و دفاع از منافع ملی ما را به درک این واقعیت‌ها مجبور می‌کند. چین در گذرگاه تأمین منافع حداکثری خود هیچ سازشی را برنمی‌تابد و روسیه درگیر جنگی است که در نهایت پیامدی جز جابه‌جاشدن حوزه نفوذ ناتو و جاشدن بخش‌هایی از شرق اوکراین ندارد. در این شرایط چین مواضع خود را در دریای جنوب چین تا جزایر سلیمان اقیانوس آرام در نزدیکی استرالیا مستحکم می‌کند. روسیه و آمریکا سرگرم یک جنگ اروپایی بوده و آنها بازندگان حوزه پاسیفیک‌اند. در دیپلماسی و پیش‌گرفتن استراتژی‌های فراملی باید این وضعیت شرق را در نظر داشت. دگرگونی‌ها شتابان‌تر شده و استراتژی منعطف و چندوجهی تنها راه گذشتن از این گذرگاه دشوار است.

کودتای ۲۸ مرداد

و خاطره‌ای تلخ روی دوش تاریخ ایران

بازخوانی یک غروب…!

نیروهای مختلف در میدان سیاست، تا دوران ما نیز ادامه پیدا کرده و ازاین‌رو، هرازگاهی در مناسبت‌های مختلف، مصدق با چهره‌های سیاسی روز قیاس می‌شود یا بنا بر مصلحت و منفعتی، پیرمردی لجباز و سیاست‌مداری پوپولیست خوانده می‌شود که اگر بر مواضع خود پافشاری نمی‌کرد کودتایی هم در کار نبود و مسیر تاریخ ما راه دیگر می‌پیمود. با این‌همه، مصدق جایگاه تاریخی خود را به‌عنوان سیاست‌مداری آردان‌گرا و ملی و مردمی در تاریخ معاصر و در دل مردمان این سرزمین تثبیت کرده است. در آستانه ۲۸ مرداد، در گفت‌وگوهایی با پرواند آبراهامیان و حمید شوکت، چهره‌های شناخته‌شده در تاریخ‌نگاری معاصر، به بازخوانی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ پرداخته‌ایم و مروری داشته‌ایم بر کتاب‌های مطرحی که پیرامون کودتا و نهضت ملی‌شدن نفت منتشر شده‌اند.

این پرونده را در صفحه ۶ بخوانید

سیاست برای مصدق عین اخلاق و اخلاق نزد او عین سیاست بود. شاید از همین رو است که خلیل ملکسی به‌عنوان سیاست‌مداری سرکش در همه حال پشت مصدق می‌ایستاد، با اینکه باور داشت راهی که مصدق می‌رود در عرف سیاسی بی‌سرانجام است. آنچه اینک محمد مصدق را از زمینه تاریخی خود به اکثون می‌کشاند، جز ملی‌شدن صنعت نفت، به رویداد سرنوشت‌ساز کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و شکست دولت ملی مربوط می‌شود و ازاین‌رو تمام تفسیرها از دوران ملی‌شدن صنعت نفت و کودتای ۲۸ مرداد، بدون بازخوانی نقش تاریخی مصدق و نسبت این شش‌صد ملی و سیاسی با نیروهای موجود در سیاست دورانش ممکن نیست و به بیراهه می‌رود. اگر سیاست را میدان نیروهای در ستیز با هم در نظر بگیریم، پیداست که مصدق با باور به اخلاق و سیاست در معنای رهایی‌بخش آن، سودای بیشتری از کنترل منابع و درآمدهای نفتی در سر داشت. ستیز

متن و حاشیه

سرنوشت شهرهای ما و خاطره‌های جمعی لاله‌زار

ترانه‌بِلدا

معمار و شه‌ساز

تفرجگاه بیرون شهری از دست داد. کمی بعد، با فروش باغ لاله‌زار توسط ناصرالدین‌شاه و کشیده‌شدن خیابان، لاله‌زار به‌تدریج شاهد ورود تمام مظاهر شهر مدرن به دو سوی خود شد. کافه‌ها، هتل‌ها و مغازه‌های شیک که تنوعی بی‌نظیر از انواع اجناس لوکس، از لباس و ساعت و کلاه و عینک، پارچه‌های فاستونی و لسوازم آرایش و عطرها‌ی پارسی‌ری را در خود داشت و خیابان را با سه نورانی‌ترین و پرفروآمدترین خیابان شهر تبدیل می‌کرد. از همان دوره قاجار برگزار یافتن بسیاری از جشن‌ها اعم از ملی و درباری در این باغ صورت می‌گرفت. با اینکه در ابتدا باغ لاله‌زار و باغ نگارستان نسبت به هسته شهر قدیم وضعیتی مشابه داشتند، اما سرنوشت‌شان متفاوت شد. نگارستان باغی دیوانی باقی ماند، ولی لاله‌زار به تفرجگاهی عمومی بدل شد. به‌رحال، از اوایل قرن گذشته، همه تهرانی‌ها آرزویشان یافتن بهانه‌ای برای رفتن به لاله‌زار بود و این حالت تا به امروز هم حس می‌شود. هنوز صاحبان مغازه‌های الکتریکی جنوب لاله‌زار می‌گویند: «لاله‌زار شناسنامه تهران است» و همین علاقه و خاطرات جمعی گذشته باعث شده ریخت و کالبد خیابان لاله‌زار خیلی هم تغییر پیدا نکند و هنوز بعد از ۴۰ سال و با وجود صعود قیمت مستغلات در آن، خیابان در همان شکل و حجم قدیم خود باقی بماند. گویی دستی معجزه‌آسا لاقبل کالبد و خاطره این خیابان تاریخی شهرمان را حفظ کرده است. زمانی که خانه دایی‌جان ناپلئون یا خانه اتحادیه را سازمان زیاسازی شهرداری تهران خرید و با صرف هزینه زیاد مرمت و احیا کرد، همه امیدوار بودیم شور و شوقی نو در لاله‌زار برپا شود و خانه اتحادیه واقعا به خانه تهران و تهرانی‌ها بدل شود که اتفاقا سال گذشته مدتی هم تابلوی